

Гудзь Т. П. Причини інфляції в Україні: історія та сучасність / Т.П. Гудзь // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Випуск 256:В 10 т. – Т. VI. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. – С. 1351-1363.

УДК 336.748.12

ПРИЧИНИ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Гудзь Т.П., к.е.н.

Полтавський університет споживчої кооперації України

У статті в історичному аспекті досліджується стійкий вплив інфляційних чинників в Україні, що дозволяє обґрунтувати класифікацію об'єктивних та суб'єктивних причин інфляції.

The article covers constant influence of inflation factors in Ukraine with the historical reference that enables grounding classification of the objective and subjective reasons for inflation.

Ключові слова: К-цикли, попит на гроші, етапи інфляційного процесу, фінансова криза, інвестиції в основний капітал.

Актуальність проблеми. Насьогодні в Україні спостерігається наростання «снігової кулі» фінансових та структурних проблем в національній економіці. Дезінфляція, що спостерігалась у липні-серпні 2009 р., в своїй основі не має позитивних зрушень в економічному житті України. Це пояснюється наявністю стійкого та взаємопов'язаного впливу чинників інфляції, дія яких з часу введення гривні посилювалась та ускладнювалась новими причинно-наслідковими зв'язками. Як результат цього, перед Україною сьогодні постає загроза виходу інфляції з-під контролю. Активний пошук шляхів вирішення цієї проблеми призводить до необхідності поглибленого вивчення причин інфляції, під якими, ми розуміємо, стійкі процеси та явища, що лежать в основі інфляційного розвитку економіки.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Питання причин інфляції є ключовим у дослідженнях її природи (М. Фрідмен, Дж. Кейнс, Л. Мізес, В. Новожилов, С. Меньшиков, О. Чернявський), прогнозування індексу споживчих цін (В. Вітлінський, А. Радчук, Ю. Коляда, С. Ніколайчук, С.

Пертен) та аналізу підходів її регулювання (В. Геєць, А. Гриценко, О. Петрик, Н. Дорофєєва). Глибина взаємопроникнення причин та факторів вказує на системний характер інфляції в Україні, який вимагає продовження дослідження причин порушення рівноваги у масштабах усієї інфраструктури національної економіки. Це дозволить виробити концепцію рівноваги в економіці України, яка є однією із фундаментальних засад стабільності купівельної спроможності української гривні у довгостроковій перспективі.

Мета статті полягає у дослідженні взаємозв'язку економічних, політичних та соціальних умов історичного розвитку України, що дозволить виявити причини інфляції – стійкі інфляційні чинники, вплив яких став постійним явищем в монетарній сфері та реальному секторі економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Природа інфляції в Україні має власну історію розвитку, в якій криються її причини. Сучасна фінансова криза тільки оголила існуючі економічні проблеми та загострила політичні суперечності в українському суспільстві.

За висловлюванням Ч. Кіндлбергера «фінансова криза нагадує красиву дівчину – їй так само важко дати визначення, але одразу впізнаєш коли побачиш» [9, с. 10]. Особлива небезпека фінансової кризи проявляється у швидкому поширенні по території декількох держав, чим закладаються основи глобальної економічної кризи, незмінним атрибутом якої є інфляція. Про початок загальноекономічної кризи саме з її фінансової складової вперше у світі ще у 1894 р. написав М.І. Туган-Барановський [5, с. 13]. Так сталося і в 2008 р., коли масове неповернення сек'юрітизованих іпотечних кредитів в США «покотило снігову кулю» фінансових проблем по всьому світу. Одним із макроекономічних наслідків світової фінансової кризи стало уповільнення темпів приросту світової економіки із 5,2% у 2007 р. до 3,4% у 2008 р. та зменшення ВВП окремих промислово розвинених країн світу у 2008-2009 р. [2, с. 28-29; 3, с. 5; 7].

Слід відмітити, що динаміка світового ВВП у XXI тисячолітті свідчить про початок п'ятої кондратьївської хвилі, яка синхронізує із соціально-

політичними катаклізмами (війнами, революціями), негативні наслідки яких супроводжуються погіршенням екологічної ситуації у світі, в тому числі через збільшення техногенних та природних катастроф. Геніальність К-циклів М. Кондратьєва підтверджена впродовж 80 років, що минули з часу їх відкриття [4, с. 8; 5, с. 14]. Глобалізація світогосподарських зв'язків характеризується взаємозалежністю економік країн світу. Це означає, що тенденції у світовій економіці мають безпосередній вплив на національні економіки і навпаки. Українська економіка не є виключенням.

Події на світових ринках, в першу чергу, впливають на економічне зростання в Україні через зовнішню торгівлю та рух прямих іноземних інвестицій. Прикладом сучасних реалій є втрата основною статтею експорту України – металом – конкурентоспроможності внаслідок реструктуризації металургії в інших державах, насамперед в Росії та Китаї. Так, українська економіка належить до найбільш відкритих у міжнародному контексті, бо частка експорту у ВВП протягом останніх років перевищує 60%, що визначає суттєву залежність від світової кон'юнктури та фінансових коливань. Показовими при цьому є такі дані: експорт у структурі ВВП США, Японії складає близько 10%, у Франції та Польщі – до 20% [5, с. 14]. Оскільки рівень відкритості української економіки є високим порівняно з іншими державами, то глобальна фінансова нестабільність має враховуватися як повідний зовнішній інфляційний чинник.

За роки незалежності наша держава на світовій арені здобула імідж країни-реципієнта міжнародних фінансових ресурсів. Експансія іноземного капіталу в Україну шляхом кредитування національних банківських установ, придбання вітчизняних банків іноземними інвесторами, долучила нашу державу до світової фінансової системи, характерною рисою якої є втрата «збалансованості між матеріально-речовою та вартісною структурою виробництва» [1, с. 12]. Вичерпання потенціалу економічного розвитку до 2000 р. обумовило перетікання великого капіталу у спекулятивні сфери – іпотечні та фондові ринки, легкі та надвисокі прибутки яких сприяли розширенню

віртуального капіталу настільки, що його відрив від реальної вартості основного капіталу, економіки п'ятого технологічного укладу, на початку кризи перевищив співвідношення 10:1 [4, с. 8]. В економіку України ринули віртуальні гроші і вона потрапила у пастку світової фінансової кризи.

В Україні, яка володіє 20% світових ресурсів родючих ґрунтів і має найвищий в Європі рівень розораності земель, споживання водних ресурсів та вирубування лісів, підвищення соціальних стандартів здійснювалось «за чужий рахунок», що перетворило її на імпортозалежну державу. Ключову роль у формуванні такого іміджу нашої держави відіграла політична кон'юнктура. Одразу після здобуття незалежності в 1991 р. Україна відчула труднощі та загрози, пов'язані з парадоксами й нерозумінням власними національними елітами місця і ролі нації в новому світовому порядку, їх нездатністю мислити і діяти патріотично. Відсутність досвіду і розуміння, які були необхідні для інтегрування в цей світовий порядок, призвела до втрати керованості потужним народним господарством країни, до зростання корупції та політичної нестабільності.

Внаслідок такої специфіки економіко-політичного розвитку в Україні випав інвестиційний період, названий М.І. Туган-Барановським «періодичним створенням нового основного капіталу», коливання обсягу якого покладене в основу довгих циклів в економіці. За роки незалежності капітал в промисловість України не тільки не інвестувався, а ще і руйнувався (табл. 1). Підтвердженням цього є значне спрацювання основних фондів, середній строк експлуатації яких перевищує 20 років, а також п'яти разове перевищення середньоєвропейського показника енергоспоживання на одиницю виробленої вітчизняної продукції [8, с. 27]. Тож вільні капітали, які не знайшли свого застосування у промисловості, були задіяні у торгівлі та будівництві житла, а це, зрозуміло, не створює передумов росту ВВП. Зараз настав період попиту на продукцію промислового капіталу, а його гостро не вистачає. Це призвело до активізації «інформаційної роботи» цін, які за висловлюванням Фрідріха фон

Хаєка – нобелівського лауреата вченого австрійської економічної школи – «з'ясовують, які потреби не задоволені» [6, с. 44].

Таблиця 1.

Основні макроекономічні показники в Україні за 1992-2008 рр.

Рік	Індекс споживчих цін, %	Емісія готівки, %	Обсяг промислової продукції, млн. грн.	ВВП, млн. грн.	Інвестиції в основний капітал, млн. грн.	Дефіцит (-), профіцит (+) державного бюджету, млн. грн.	Експортно-імпортне сальдо платіжного балансу, млн. дол. США	Швидкість обертання грошової маси, разів
1992	2100,0	*	0,061	0,05	0,009	-0,0069	946	3,67
1993	10256,0	2974	1,77	1,48	0,29	-0,07548	-1716	5,85
1994	501,0	622	13,1	12,04	2,28	-1,07156	-1366	6,51
1995	281,7	300	58,82	54,52	9,38	-3,59832	-1190	10,75
1996	139,7	148	73321	81519	12557	-3994,43	-1122	10,01
1997	110,1	153	75061	93365	12401	-6162,09	-1536	8,52
1998	120,0	117	82889	102593	13958	-2257,05	-1207	7,26
1999	119,2	133	107537	130442	17552	-1956,63	1095	6,91
2000	125,8	135	144483	170070	23629	1020,42	1301	6,26
2001	106,1	151	184276	204190	32573	-612,57	613	5,24
2002	99,4	137	202688	225810	37178	1580,67	1857	4,08
2003	108,2	108	259502	267344	51011	-534,688	1288	3,34
2004	112,3	127	1541936	345113	75714	-9106,9	4978	3,13
2005	110,3	143	1603862	441452	93096	-7946	671	2,76
2006	111,6	126	1675798	544153	125254	-3777	-3068	2,36
2007	116,6	149	1862847	720731	188486	-9843	-8152	2,16
2008	122,3	*	1805099	949864	233081	-12501	-14520	*

* - офіційні дані відсутні

Джерело: за даними офіційного сайту Національного банку України (www.bank.gov.ua) [7].

За таких умов суб'єкти господарювання, прагнучи збагатитися на зростанні цін на внутрішньому ринку, на повну підключили імпорт товарів. Започаткованому руйнуванню внутрішнього товарного ринку, посприяла економічна політика 2004-2007 рр., а саме: зниження рівня тарифного захисту митної території України та ревальвація національної валюти.

Від запроваджених законодавчих та монетарних заходів держава так і не отримала очікуваної вигоди у вигляді здешевлення імпортованих енергоносіїв. Внаслідок сплеску спекулятивного попиту на сировинні ресурси у світі в енергозалежну Україну ззовні проникла імпортована інфляція. В решті-решт, штучне стримування фіксованого валютного курсу призвело до того, що

фактичні пропорції експорту та імпорту підтримувались за рахунок внутрішніх цін на товари і ресурси, а не ринковою гнучкістю валютного курсу. Це обумовило формування стійкого високого попиту на іноземну валюту, який відіграв провідну роль у девальвації гривні після переходу НБУ восени 2008 р. до плаваючого валютного курсу.

Водночас у перші ж дні після лібералізації ринку валюти в умовах падіння ВВП попит на українську гривню не зазнав краху. Передумови цього феномену були сформовані надмірним розширенням банківського кредитування національній валюті всіх суб'єктів економіки. Таким чином, позичальники, що опинилися у борговій ямі, підтримують попит і на українську гривню, і на іноземну валюту. Однак, це не створює греблі на шляху інфляційного процесу в Україні. Навпаки, це додає загрози тимчасово завуальованої інфляції. Про наростання інфляції в Україні свідчить порівняння темпу росту грошової маси та індексу споживчих цін (таблиця 2).

Таблиця 2.

Порівняльна характеристика інтенсивності зміни грошової маси, споживчих цін та валового внутрішнього продукту в Україні за 1993-2008 рр. та перше півріччя 2009 р.

Рік	Коефіцієнт випередження/ відставання споживчих цін порівняно із зростанням грошової маси	Коефіцієнт еластичності зміни споживчих цін по відношенню до грошової маси	Коефіцієнт еластичності грошової маси по відношенню до ВВП
1993р.	5,319502	5,555799	0,639161
1994р.	0,750877	0,706957	0,794967
1995р.	1,307283	1,573363	0,327316
1996р.	1,033875	1,130325	0,000235
1997р.	0,822085	0,297691	2,334764
1998р.	0,958243	0,792731	2,552589
1999р.	0,848227	0,473741	1,49303
2000р.	0,860848	0,559228	1,518609
2001р.	0,747883	0,145699	2,086855
2002р.	0,701102	-0,01436	3,945613
2003р.	0,738501	0,176295	2,528797
2004р.	0,84843	0,380073	1,112505
2005р.	0,714988	0,189798	1,944039
2006р.	0,829621	0,336044	1,483785
2007р.	0,768383	0,32079	1,668233
2008р.	0,939448	0,738831	0,905829

Перше півріччя 2009 р.	1,184737	-1,03191	1,207835
---------------------------	----------	----------	----------

Джерело: розраховано за даними офіційного сайту Національного банку України (www.bank.gov.ua) [7].

Рис. 1. Динаміка еластичності споживчих цін та грошової маси в Україні за 1993-2008 рр.

Джерело: розраховано за даними офіційного сайту Національного банку України (www.bank.gov.ua) [7].

За даними таблиці 2 та рисунку 1 можна чітко визначити два періоди в інфляційному процесі України до і після грошової реформи. Так, до 1996 р. за умов гіпер- та суперінфляції темпи зростання цін значно випереджали темпи зростання грошової маси в обігу. Люди позбувалися «гарячих» грошей, що прискорювало швидкість їх обігу і характеризувало скорочення попиту на гроші при одночасному зростанні товарного попиту в умовах стагнації виробництва та безробіття.

Причини суперінфляції у 1992-1993 рр. крилися під «руїнами» реального сектора економіки та провокувалися надмірною емісією готівки, темп росту якої склав 2974% (див. табл. 1). Однак, переважання товарного попиту над попитом на гроші призводило до зростання цін, яке у п'ять разів випереджало

темпи розширення кількості грошей в обороті (див. табл. 2). При цьому швидкість обертання грошової маси характеризувалась середніми темпами і прискорювалась досить повільно із 3,67 оборотів у 1992 р. до 5,85 оборотів у 1993 р. Це обумовлювалось переповненням каналів обігу грошовою масою, що перевищувала реальний ВВП більш як у 30 разів [7].

Відновлення сільськогосподарського і промислового виробництва, яке розпочалося із 1994 р., при одночасному уповільненні емісії готівки майже у п'ять разів, поклало кінець розкручуванню інфляційної спіралі. 1994-1995 рр. ознаменувалися падінням індексу споживчих цін до рівня гіперінфляції внаслідок відродження економічного зростання, яке, зокрема, виявилось в інтенсивному відтворенні ВВП (рис. 2).

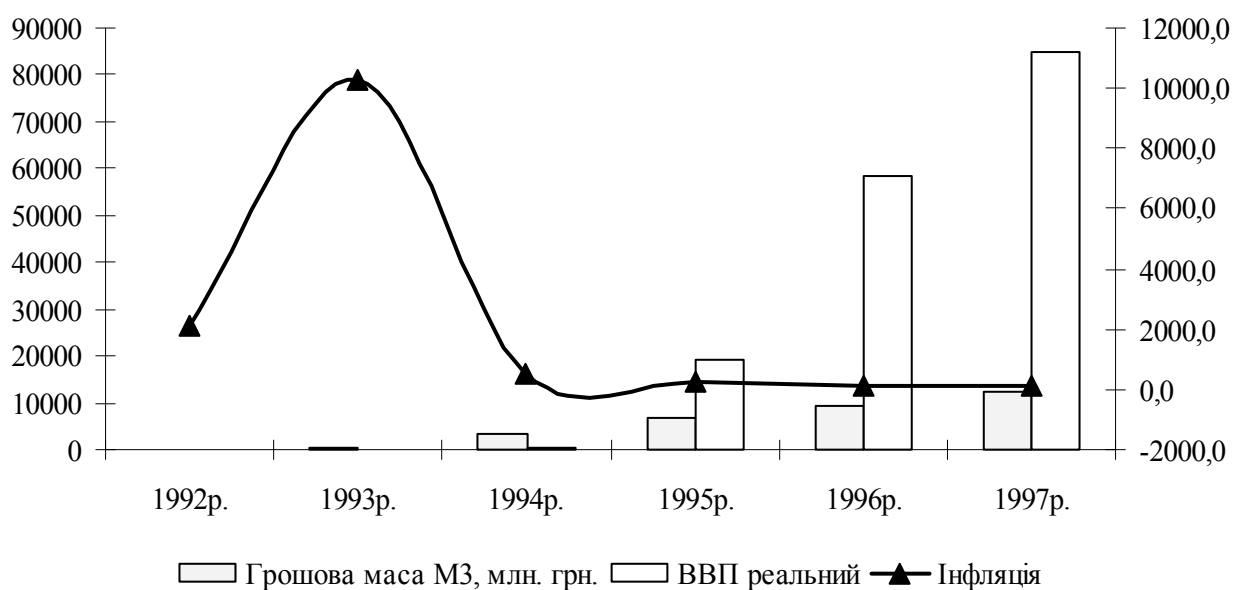

Рис. 2. Динаміка грошової маси, реального ВВП та інфляції в Україні протягом 1992-1997 рр.

Джерело: розраховано за даними офіційного сайту Національного банку України (www.bank.gov.ua) [7].

Одночасно поживлення економічних процесів супроводжувалось недовірою суб'єктів економіки до національної грошової одиниці. Це обумовило суттєве прискорення швидкості обороту грошової маси до 10,75 обороти за 1994 р. та 10,01 обороти за 1995 р. [7]. Внаслідок цього інфляція почала набирати нової сили: темп росту індексу споживчих цін у 1995 р. на

30,7% випереджав темп зростання грошової маси. Економіку обслуговували «гарячі» гроші, природні функції яких були об'єктивно порушені.

Після антиінфляційної реформи розпочалося життя нової національної грошової одиниці, яке не було позбавлене впливу «старих» і «нових» інфляційних чинників. Умовно можемо виділити два інфляційні цикли в економіці України після грошової реформи 1996 р.: 1996-2002 рр., 2002-2008 рр. (рис. 3). Їх загальною рисою слід відмітити відставання темпу росту споживчих цін від темпу зростання грошової маси в середньому на 18%.

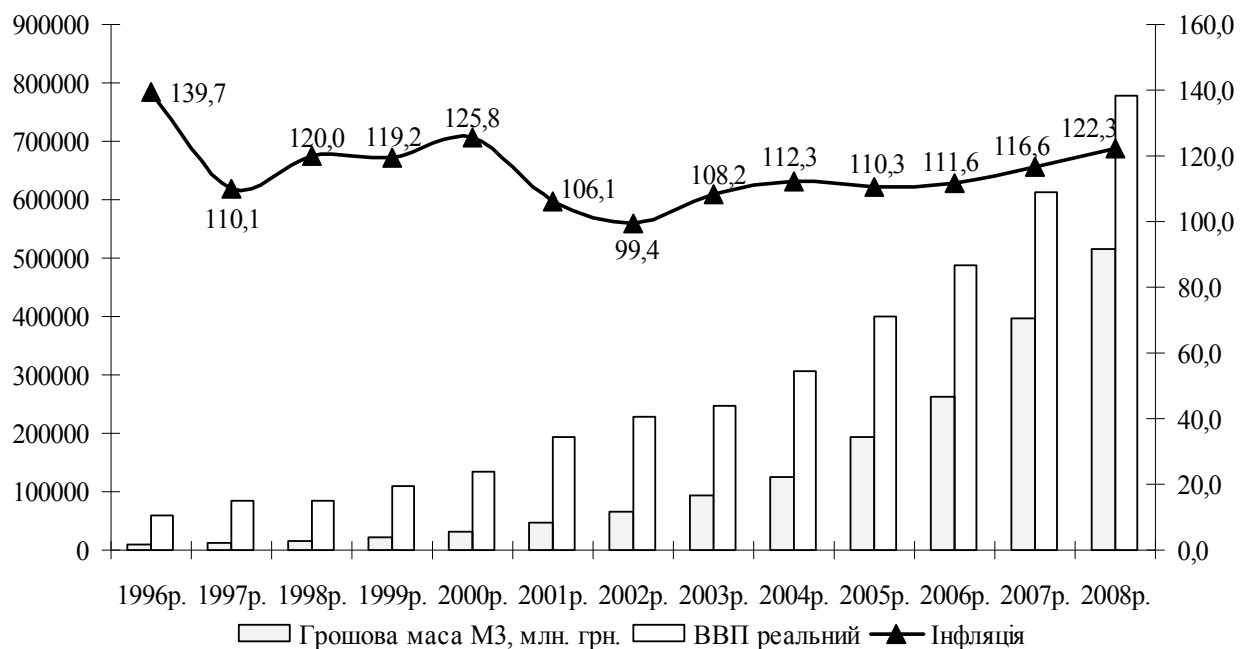

Рис. 3. Динаміка грошової маси, реального ВВП та інфляції в Україні протягом 1996-2008 рр.

Джерело: розраховано за даними офіційного сайту Національного банку України (www.bank.gov.ua) [7].

Вагомим досягненням структурної грошової реформи стало гальмування темпів інфляції внаслідок скорочення грошової маси, в результаті якого була забезпечена відносно стабільна купівельна спроможність нової грошової одиниці (рис. 4). Так, у 1996 р. зростання ВВП на 1% супроводжувалось, найнижчим за всю економічну історію незалежної України, розширенням грошової маси на 0,0002%. Однак, починаючи із 1997 р. приріст грошової маси щорічно випереджав темп приросту ВВП на 1-3% (див. табл. 2). Це свідчило

про започаткування процесу знецінення нової національної грошової одиниці під впливом не усунутих чинників інфляції.

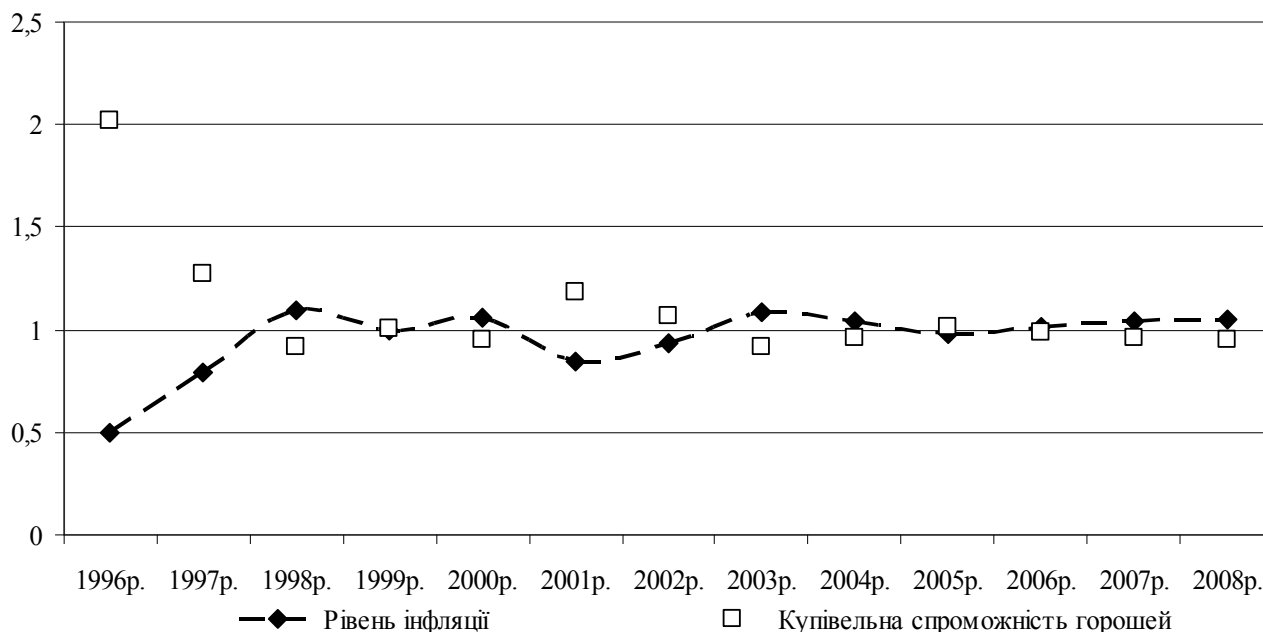

Рис. 4. Динаміка рівня інфляції та купівельної спроможності української гривні протягом 1996-2008 рр.

Джерело: розраховано за даними офіційного сайту Національного банку України (www.bank.gov.ua) [7].

Важливо відмітити, що грошова реформа на тривалий час врегулювала стабільне перевищення інтенсивності зростання грошової маси над індексом споживчих цін, хоча і в досить широкому діапазоні від 30% до 4% (див. табл. 2). В періоди посилення економічної нестабільності спостерігалися коливання внаслідок прискорення росту цін у 1998 р. 2004 р. та 2008 р., коли темп їх росту відставав від зростання грошової маси на 4%, 15% та 6%, відповідно.

За умов випередження темпу росту грошової маси зростання споживчих цін внаслідок підвищеної емісії грошей стимулювалась економіка та уповільнилась швидкість обігу грошей. Певний час це відбувалося не відчутно для суб'єктів ринку і навіть з'являлися «зайві», вільні гроші для заощадження. Таке часткове вилучення грошей з обороту навіть послабило тиск на ціни. За такого співвідношення інфляція була повністю контрольованою.

Однак, інфляції після 1996 р. притаманним став стрибкоподібний характер, обумовлений структурними економічними та монетарними факторами.

Перший інфляційний сплеск, що відбувся у 1998 р., був спричинений банківською кризою, яка розгорнулася в умовах хронічного дефіциту поточного рахунку платіжного балансу України, високої швидкості обертання грошової маси, низьких темпів сільськогосподарського і промислового виробництва, найнижчого приросту реального ВВП (на 0,8%), найвищого рівня безробіття (вище 4%), коли кожне друге підприємство було збитковим, а відсоткові ставки за кредитами сягали вище 50% (див. табл. 1)

Неплатоспроможність, що вразила осінню 1998 р. банківську систему України, була наслідком розривів ліквідності, обумовлених неадекватністю обраних методів управління ліквідністю банків стану та рівню розвитку вітчизняного фінансового ринку. Таким чином банки виявилися неспроможними своєчасно змінити політику управління ліквідністю на основі підтримки за рахунок міжбанківських ресурсів на забезпечення збалансованості активно-пасивних операцій.

Причинно-наслідковий зв'язок розвитку банківської кризи 1998 р. мав наступний сценарій. Для утримання та залучення ресурсів банки пропонували підвищені депозитні проценти. Це суттєво збільшувало витрати банків, покриття яких забезпечувало підвищення кредитної ставки. В свою чергу, це поступово скорочувало видачу нових кредитів, що не тільки знижувало доходи банків, а й погіршувало якість активів внаслідок зростання частки проблемних кредитів. Результатом вище перерахованих тенденцій досить швидко розвивалась збитковість банківської діяльності, яка супроводжувалась відтоком депозитних ресурсів, і загрожувала банкам недокапіталізацією. Спрацювала за висловлюванням А. Маршалла «головна причина зла» – недовіра [10, с. 15]. В економічних умовах України це проявилось у формі недовіри вкладників до банків, до національних грошей.

Незасвоєні уроки фінансових негараздів в діяльності банків у 1998 р. дали про себе знати наприкінці 2004 року. Тоді фінансова криза в Україні була викликана переважно психологічними очікуваннями ситуації на грошовому і валютному ринках, тому її доречно розглядати не як кризу, а як прояв негативних тенденцій, що накопичувалися протягом останніх років випереджаючого зростання кредитування. Конкуренція невеликих за європейськими масштабами банків за ринкові ніші при незначній диверсифікації послуг, з одного боку, і зростання заощаджень населення при одній із найвищих відсоткових ставок в Європі, з іншого, повинно було відобразитися на різкому збільшенні дефіциту ліквідності комерційних банків. Розриви ліквідності обумовили неплатоспроможність банків, що підірвало довіру населення посилену політичною нестабільністю. Продовж останнього кварталу 2004 року з банків були вилучені вклади в обсязі близько половини резервних коштів банківської системи України. Одночасно приватні особи скуповували валюту, яку продавав Національний банк у необхідній кількості. За аналітичними висновками зняті кошти з депозитів у гривні переводилися в іноземну валюту, тобто у той час підвищився рівень доларизації економіки.

Основою розвитку фінансової кризи в Україні восени 2008 р. став вплив не усунутих факторів економічної та політичної нестабільності з попередніх витків кризи. Динаміка еластичності зміни споживчих цін по відношенню до грошової маси в останні роки була підвищувальною. Так, у 2008 р. зростання грошової маси на 1% супроводжувалося збільшенням рівня споживчих цін на 0,739%, що у 2,3 рази вище за показник 2007 р. Посилення інфляції у 2009 р. характеризувалось випередженням росту цін над динамікою зміни грошової маси в обігу на 18,5%. В середньому приріст індексу споживчих цін при зміні грошової маси на 1% склав 1,03% (див. табл. 2).

Це свідчить про перехід інфляційного процесу на етап інтенсивного розвитку, який започатковується у формі галопуючої інфляції, а продовжується у гіпер- та суперінфляції. Їх характерним проявом є скорочення попиту на гроші при зростанні споживчого попиту, що прискорює швидкість обігу

грошей, наслідком чого є їх знецінення, яке «сприяє» падінню виробництва та росту безробіття. Так, у першому півріччі 2009 р. з кожним відсотком росту індексу споживчих цін відбувалося скорочення ВВП на 0,8%, яке за прогнозними оцінками вчених Інституту економіки та прогнозування НАН України за підсумками 2009 р. знаходитиметься в межах від 3% до 10% [1, с. 15]. Одночасно рівень безробіття, який мав спадну динаміку після кризи 1998 р., почав зростати і вже на початку 2009 р. досяг верхньої межі 2006 р. – 3,2%. Це свідчить про посилення впливу соціально-економічних факторів інфляції.

Висновки. Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можемо виділити причини інфляції в Україні, які, на нашу думку, доцільно класифікувати за природою походження на об'єктивні та суб'єктивні.

Теоретично обґрунтованою і практично доведеною загальноекономічною причиною об'єктивного характеру є циклічний розвиток світової та національної економіки, які перебувають на спадаючій хвилі п'ятого К-циклу, в процесі якого має сформуватися новий технологічний уклад, що базується на біо- та генній інженерії, науці про людину, космічній хімії. Відповідно, це потребуватиме значних інвестицій для технічного і технологічного переоснащення виробництва, що провокуватиме подорожчання грошових ресурсів, а отже, стимулюватиме інфляцію.

Об'єктивна внутрішньоекономічна причина полягає у диспропорціях національної економіки, сформованих на підґрунті спрацьованості основного капіталу та відсутності процесу його відтворення, порушенні розподілу інвестицій внаслідок спрямування їх на розширення сфери споживання, а не виробництва. В свою чергу, підвищений платоспроможний за рахунок банківських кредитів товарний попит підтримує високі ціни, а задовольняється через розширення каналу імпортованих товарів та послуг. В свою чергу, високий рівень залежності від імпорту робить Україну вразливою для імпортованої інфляції, яка крім підвищення цін несе загрозу руйнування власного виробництва та перетворення нашої держави на ринок збуту для

світових експортерів. Водночас вивезення капіталу з країни додатково посилює попит на іноземну валюту, сприяючи девальвації національних грошей.

Об'єктивні причини інфляції посилюються рядом її суб'єктивних причин, в якому першою стоїть політична нестабільність. Вона обумовлена небажанням владних еліт узгоджувати власні інтереси, підпорядковуючи їх загальнодержавним цілям України, протистояння владних структур через прагнення встановлення монархічної влади «під вуаллю» демократії. Результатом діяльності владних структур є не управління, а маніпулювання економічними, в тому числі й інвестиційними, процесами у пошуках особистої вигоди, яка лежить у площині збагачення за рахунок перерозподілу доходів через інструмент інфляції.

Отже, світову фінансову кризу слід визнати зовнішнім фактором інфляції, оскільки її вплив на економіку України є змінним, а не простійним. Фінансова криза проникла через внутрішні фінансові проблеми, які розвинулися внаслідок тривалого у часі превалювання індивідуальних політичних інтересів над загальнодержавними соціально-економічними цілями стратегічного розвитку. До групи фінансових проблем економіки України відносяться:

- 1) негативне сальдо платіжного балансу, сформоване на основі перевищення імпорту товарів та послуг над їх експортом та відпливі іноземного капіталу з української економіки. Це підвищило попит на іноземну валюту і, як наслідок, посилює девальвацію української гривні;

- 2) банківська криза, що розвинулася під впливом світової фінансової кризи та власних внутрішніх прорахунків в управлінні ліквідністю, основою яких виявились розриви ліквідності, породженні неефективним менеджментом активів і пасивів банків; низька якість їх активів, обумовлена високим кредитним ризиком; збитковість через понесення втрат від банківських ризиків; скорочення банківського капіталу в результаті вилучення вкладниками коштів; непрофесіоналізм в різних сферах банківської діяльності, в тому числі і ризик-менеджменті. В свою чергу, розвинутий, у попередні роки, банківським кредитуванням споживчий попит вплинув на прискорення швидкості обігу

грошей, яка і без того підтримується на високому рівні низькими доходами сімейних господарств за умов коштовного споживчого кошику.

Внутрішні причинно-наслідкові зв'язки інфляційного процесу в Україні вимагають продовження поглибленого дослідження з метою класифікації причин та факторів інфляції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Геєць В. Макроекономічна оцінка грошово-кредитної та валютно-курсової політики України до і під час фінансової кризи / В. Геєць // Економіка України. – 2009. - №2. – С. 5-23.
2. Глухов Ю. Все про кризу в світі / Ю. Глухов, О. Медведєв // Економіст. – 2009. - №1. – С.28-29.
3. Данилишин Б. Ланцюгова реакція / Б. Данилишин // День. – 2008. - №192. – С. 5.
4. Згуровський М. Болісне одужання через кризу / М. Згуровський // Дзеркало тижня. – 2008. - №47. – С. 8.
5. Кузьменко В.П. О мировом валовом продукте, ВВП стран мира и судьбах Европы в 2005 году / В.П. Кузьменко, И.П. Макаренко // Финансовая консультация. – 2005. - №13-14. – С. 9-15.
6. Макаренко И.П. Экономика Украины: нарастание экономических рисков / И.П. Макаренко // Финансовая консультация. – 2005. - №17. – С. 43-45.
7. Офіційний сайт Національного банку України: <http://www.bank.gov.ua>.
8. Попов В. Ознаки ринкової рівноваги в сучасній Україні / В. Попов // Економіка України. – 2008. - №11. – С. 26-37.
9. Руденко Ю. Шляхи поширення світових фінансових криз та сучасні механізми їх запобігання / Ю. Руденко // Ринок цінних паперів. – 2006. - №5-6. – С. 3-10.
10. Хансен Э. Классики кейнсианства: (Экономические циклы и национальный доход): [в 2-х т.] / Э. Хансен. [Сост.: А.Г. Худокормов]. – М.: ОАО «Издательство «Экономика», 1997. – Т. 2. – 431 с.